HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יש אחריה היתר. כשחרבה שילה הותרו הבמות כדאמרינן במס׳ זבחים (דף קיט.) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה[ד] זו שילה שנאו מלכבוש ואל הנחלה[ה] זו ירושלים למה חלקן הכתוב כדי ליתן היתר בין זו לזו: **גמ׳ כיצד חוניו.** מזבח חוניו. בנו של שמעון הצדיק בנה במה במצרים לשם שמים כדאמרינן במס׳ מנחות (דף קט.): **קסבר כו׳.** דאיכא למאן דאמר התם שבנאה לשם ע״ז: **וקסבר קדושה.** שנתקדשה ירושלים אינה קדושה לעולם ומשחרבה הותרו הבמות: **לעתיד נבא.** כלומר משתחרב: **והיא היתה נחלה.** האמור בפסוק אל המנוחה ואל הנחלה: **קנעים להיכל.** קא סלקא דעתך במקום חומות היכל שיהא מוזבח הבנוי בעזרה קרוי אשר פתח אהל מועד[ו] שאינלמא כן לא היו מקריבין עד שיגמר הבנין והם התחילו להקריב קרבנות משבאו שם בימי כורש כמו שכתוב בספר עזרא (ג) ועד עשרים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הבית בשנת שלש לדריוש האחרון: **בונין מבחוץ.** שהיו הקלעים פרושים לפנים מעובי החומה שלא יכנסו הבונין לתוך ההיכל: **נאו מכלל דר׳ אליעזר.** דבעי קלעים סבר לא קידשה לאחר חורבן לפיכך פירסו קלעים במקום בנין וחזרו וקידשו בתודות ובשיר כדאמר במס׳ שבועות (דף טז.): **ומר מאי דשמיע ליה קאמר.** ולא משום צורך קדושה: **וכי תימא כו׳: אם אנו.** עיירות נמנו בפ׳ בתרא דערכין[ז] לענין בתי ערי חומה לומר שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ואין שם יותר מתשעה: **ונמה מגאום.** והלא הרבה היו שם והתם נמי תנן וכל כיוצא בהן: **ורמינהו.** משקנא דמילתיה הוא דאמר לעיל הני תנאי פליגי בקידשה ולא קידשה: הא

יש אחריה היתר וקדושת ירושלים אין אחריה היתר: **גמ׳** א״ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה קסבר [ב]בית חוניו לאו בית ע״ז היא וקא סבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא דכתיב [ג]כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה [ד]מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים מקיש נחלה למנוחה מה מנוחה יש אחריה היתר אף נחלה יש אחריה היתר אמרו ליה אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומ״ט קא הדר ביה משום קשיא דרב מרי דמותיב רב מרי קדושת שילה יש אחריה היתר קדושת ירושלים אין אחריה היתר ועוד תנן [ה]משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה לנחלה תנאי היא [ו](דתניא) א״ר אליעזר [ז]שמעתי כשהיו בונין בהיכל [ח] עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרה בונין מבפנים וא״ר יהושע [ט]שמעתי [י]שמקריבין אע״פ שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע״פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע״פ שאין חומה [יא]מפני שקדושה ראשונה קידשה [יב]לשעתה [יג]וקידשה לעתיד לבוא [יד] מכלל דר״א סבר לא קידשה לעתיד לבוא א״ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר״א למה לי לצניעותא בעלמא אלא כי הני תנאי דתניא אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי למה מנו [טו]חכמים את אלו שבשעלו בני הגולה מצאו את אלו וקידשום אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמינהו [טז]אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר [2]ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב [3]כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שבשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום השתא

שמעתי שמקריבין בבית חוניו. קשיא היאך מקריבין שם בטומאה דהא גזרו טומאה על ארץ העמים ויש לומר דשמא לגבי הא לא גזרו חכמים טומאה כיון שמן התורה יכול להקריב: **ומאי טעמא הדר ביה משום קושיא דרב מרי.** הקשה הר״ר חיים ומתמיהה היכי אמר למילתיה וכי לא היה יודע המשנה והלא הן שגורות בפי כל ועוד קשיא כיון דתנאי היא אמאי הדר ביה ולא אמר דלמאי דאמרי כמאן דאמר לא קדשה לכך נראה להר״ר חיים דכ״ע מודו דמשבאו לירושלים נאסרו הבמות ושוב לא היה להן היתר והני תנאי בהא פליגי דמאן דאמר לא קדשה סבר דאף במקומו של מזבח אין יכולין להקריב עכשיו [ט] ומאן דאמר קדשה סבר דבמקום מזבח מותר להקריב אבל לא בבמה:

דכולי עלמא קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. הקשה רבינו תם אמאי לא מייתי ראיה דרבי אליעזר אית ליה בפ׳ קמא דחגיגה (דף ג: ושם) דלא קדשה לעתיד לבוא דקאמר התם מעשה ברבי יוסי בן דורמסקית ומסיק אמר ר׳ אליעזר כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית מה טעם משום דהרבה ברכים בבשו עולי מצרים ולא בבשו עולי בבל וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא ותירץ רבינו תם דמה טעם דהתם גמרא הוא דקאמר לה ולאו מילתא דרבי אליעזר היא ומדע דהא במשנה דמסכת ידיים (פ״ד משנה ג) דתניא מילתיה דרבי אליעזר לא תנא לה והכי פירושה מה טעם מעשרין משום דכי האי גוונא אשכחן בערי ישראל שהניחום עולי בבל מלקדש למאן דאמר לא קדשה כדי שיסמכו עליהן עניי ישראל בשביעית וכל שכן עמון ומואב שהן חולה לאחר שהניחום עולי בבל מלקדש למאן דאמר לא קדש׳ והניחום לעניים הא לא מיירי בעמון ומואב שהניחו בסיחון אלא מיירי באותן שהניחו ישראל בצאתם ממצרים ולא בבשום והכי נמי משמע במסכת ידיים (ג״ז שם) דאשיב להו עם בבל ומצרים שהן חו״ל והיא (ג) דחזקת הבתים (ב״ב דף לח.) דקאמר שלא ארעות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואב שהיו בעבר הירדן היו מא״י מיירי בעמון ומואב שהחרו בסיחון ועוד הקשה ר״ת מהא דאמר במס׳ ביצה (דף ה: ושם) ובר״ה (דף לא:) כרם רבעי היה לו לרבי אליעזר ובקש להפקירו לעניים וא״כ משמע דאית ליה קדשה לעתיד לבוא ומשום שלא היה רואה לעורות להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שיוליכו אותו ויאכלוהו שמה דאי סבר לא קדשה והיה צריך לפדותו כאותו שבאותה לארץ שצריך לפדותו אמאי היה צריך להוליך לירושלים וגם מה היו העניים מרויחים אחרי שצריך לפדותו וי״ל משום דבראשונה כרם רבעי שבארץ ישראל היה צריך להוליכו (ד) לירושלים גם בקש ר׳ אליעזר להוליכו משום דכל דבר שנאסר במיניו צריך מיניו אחר להתירו ואהא מייתי לה בביצה (ג״ז שם) ומכל מקום העניים היו מרויחים במה שהיו יכולים לאכלו בשוה פרוטה כדשמואל ונהי דשמואל לא אמר למלתיה אלא בדיעבד כדמשמע לישנא שאכלו היינו דווקא בזמן שבית המקדש קיים אבל בזמן הזה לא [ה] ואפילו לכתחילה והכי נמי איתא בשאלתות דרב אחאי בפרשת קדושים תהיו (סוף סימן ק׳) ומבארן על פליון עובר לעשייתן וקלי ליה לדמי פדיוניה או ישליכם לנהר: [וע״ע תוס׳ ר״ה לא: ד״ה בקש]: **למה** מנו חכמים את אלו. קשה אמאי מייתי הך ברייתא דלא מוכחא אלא דקדושה ראשונה לא בטלה והאיכא תנא דאית ליה בפ׳ הערל (יבמות דף פב:) דקדושה ראשונה ושניה יש להן הא שלישית אין להן דקדושה אחרונה לא בטלה וקדושת חוניו היתה לאחר קדושה ע) שלישית (ה) ויש לומר דאפילו למאן דאמר קדושה אחרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה אבל לכל מילי אחריני ודאי בטלה:

שאר

מסורת הש״ם

ד) [מנחות קט:], ה) [זבחים קיט.], ו) [ז״ל המנן], ז) שבועות טז. זבחים קז: עדיות פ״ח מ״ז, ח) [זבחים סב.], ט) חגיגה ג: [זבחים ס: קז: חולין ז. תמורה כא. ערכין לב: מכות יט. שבועות טז.], י) ערכין לב:, יא) [תוספתא דערכין פ״ב שבועות טז.], יב) [דברים יב], יג) [שם], יד) [ויקרא לז], טו) [דף לב.], טז) [הקריב עכשיו וכ״ש בבמה כל״ל], יז) [כדאיתא בערכין כט.], יח) [ס״ל שניהן],

תורה אור השלם

1. כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: דברים יב ט
2. וְנִלְכֹּד אֶת כָּל עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לא הֵיִתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: דברים ג ד
3. כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרוֹת חוֹמָה גְבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מִבְּלִי עָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד: דברים ג ה

גליון הש״ם

גמ׳ וקידשה לעתיד לבוא. עי׳ ברכות דף סא ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ כשהיו בונין בהיכל עשו קלעים: (ב) שם לעתיד לבוא לאו מכלל דר׳ אליעזר: (ג) תוס׳ ד״ה דכולי עלמא וכו׳ ומצרים שהן חולה לאחר וכו׳ והניח דס״ט דשביעית ומייתי לה בפ׳ מקום שנהגו דקאמר שלא ארעות לבעור יהודה: (ד) בא״ד כרים לרוליכו לירושלים בקש ר׳ אליעזר ג״כ להוליכו כל״ל: (ה) ד״ה למה וכו׳ ויש לומר. נ״ב משמע מסברת תוס׳ דמפרש דאשונה אבראם ויאחק ויעקב שניה יהושע יהושע ואלו שניהם יש להם ביטול אבל שלישית יהושע עזרא אין לה ביטול וחז שלא כדברי התוס׳ שכתבו בפ׳ הערל דפ״י יש להם הייטו לומר דצריך לחזור לירושה כדי לקדשם ואין להם הייטו לומר דל״ל דירושה עומדת היא דלא בטלה קדושתה וכמו שפרש״י לשם שלא הלרביני חנגאל דאשונה היא ירושה אבראם ויאחק ויעקב שניה יהושע יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולר״י וכ״ש דאשונה היא ירושה יהושע שניה היא ירושה עזרא ומשם ואילך קדשה לעולם ע״ש:

עין משפט נר מצוה

סט א מיי׳ פ״ל מהלכות בית הבחירה הל׳ ג:
ע ב ג מיי׳ שם פ״ו הלכה טו וטו [ופי״ט מהלכות מעשה הקרבנות הלכה טו] ממג עשין קפג:

מוסף רש״י

כי לא באתם עד עתה. בימי גלגל אל המנוחה כו׳ (זבחים קיט.). והיא היתה לנחלה. היא דכתיב בקצת דמשבאו אל המנוחה ואל הנחלה יאמרו הבמות (זבחים קיב:). שמעתי. מרבותי, כשהיו בונין בהיכל. בימי עזרא, עושין קלעים. במקום החומה וכונים את כתלי החומה אצל הקלעים, וכן לעזרות, אלא שבהיכל בונין מבחוץ. נתנו הקלעים לפנים מן החומה וכונים את החומה מבחוץ שלא יזוז עייהם מן ההיכל, וקפ״ד דהכי קלעים לרבי אליעזר כדי להכשיר העזרות להקריב קרבן דאם אין בית אין קרבן דקדושה ראשונה בטלה לה (שבועות טז.). אע״פ שאין חומה. בירושלים קודם שנגמרת החומה (שם). קדושה ראשונה. של בית (מכות יט. זבחים ס: סב.). ומר מאי דשמיע ליה קאמר. ולא נא רבי יהושע לחלוק על רבי אליעזר, ולא שמעיה לרבי אליעזר דאמר לא קידשה (שבועות טז.). למה מנו חכמים את אלו. עיירות מנו חכמים בפרק בתרא דערכין שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון לענין מלות בתי ערי חומה והיה להם למנות עוד הרבה שלא מנאום (שם). מצאו את אלו וקידשום. לא פיכס לי בתה מקודשים ערי ארץ ישראל (שם. ובערכין לב: כתב: מפרש במסכת שבועות (שם) דמקדשי לה בשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן). אבל הראשונות בטלו. שאין קדושת הארץ נוהגת בהן ואין בהן דין ערי חומה, משבטלה הארץ. במוכן ראשון (ערכין לב:). קדושה ראשונה. שקדשה יהושע (שם). וכי אלו בלבד היו. מוקפות חומה מימות יהושע בן נון (שבועות טז.). מצאו אלו. דרך בתתם (שם).

רבינו חננאל

יש אחריה התר. כלומר שרתה השכינה אחר חורבנה בנוב וגבעון ובירושלים. אבל משבנבה בית עולמים אין אחריו היתר במקום אחר לעולם. אמר ר׳ יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניי בזמן הזה, קסבר בית חוניי לאו בית עבודה זרה היא וקדושת ירושלים יש אחריה היתר כולי׳, ונידחו דבריו. ומעשה דחוניי מפורש בסוף מסכת מנחות ובן שמעון הצדיק הוא וחלק על שמעיה אחיו, כשעלה לכהונה גדולה נתקנא בו וכו׳ וברח, והלך ובנה מזבח באלכסנדריא אם מצרים והקריב עליו קרבן וכולי׳. ואמרינן תנאי היא, כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר. דתניא אמר ר׳ ליעזר כשהיו בונין בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו׳. אמר ר׳ יהושע שמעתי שמקריבין אע״פ שאין בית כו׳ עד מפני שקדושה ראשונה קידשה לעתיד ולבוא לעולם. ודייקינן לאו מכלל דר׳ אליעזר בר פלוגתיה דר׳ יהושע סבר דקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא ולא לעתיד. ודחי רבינא ואמר כולי עלמא קדישה לשעתה וקידשה לעתיד, ור׳ אליעזר א׳מר מה ששמע ור׳ יהושע מה ששמע ואין ביניהן חלוקה. ואמרינן אלא ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי הוא דא׳מר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא והוא חולק על ר׳ אליעזר ועל ר׳ יהושע. דתניא בתורת כהנים ערי חומה המוקפו[ן]ת מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של ציפורין וחקרה של גו[ן]ש חלב ויורפת הישנה וגמלה הרי בגליל וגדור הרי בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים הרי ביהודה. אמר ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי לא מנו את אלו אלא שקידשום כשעלו מן הגולה אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ. איני והתניא בסוף ערכין אמר ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כתיב ששים עיר כל חבל ארגוב, וכתי׳ כל אלה ערים בצורות וגו׳. אלא מצאו את אלו